



Samhällsekonomiska bokslut, utvärderingar och analyser

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
Projekt Unga med aktivitetsersättning

Samordningsförbunden Skövde och HjoTiBorg

2010-02-17

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	3
Samhället som helhet	3
Aktörerna.....	3
Samhällsekonomisk utvärdering av projektet Projekt Unga med aktivitetsersättning.....	4
Inledning.....	4
Deltagarnas aktivitetsläge	5
Projektets klassificering	5
Ekonomisk analys	5
Samhällsekonomisk potential.....	5
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning.....	7
Intäkter, kostnader och lönsamhet.....	8
Samhället som helhet	8
Kommunen.....	8
Regionen.....	9
Arbetsförmedlingen.....	9
Försäkringskassan	9
Övrig stat.....	9
Staten totalt.....	9
Individerna/hushållen	9
Försäkringsgivarna	9
Sammanfattning, diskussion och avslutande kommentarer	9
Sammanfattning och diskussion.....	9
Känslighetsanalys.....	11
Avslutande kommentarer	11
Projekt Unga med aktivitetsersättning	13
Projektamn	13
Projektägare.....	13
Projektgenomförare	13
Projektets syfte och mål	13
Målgrupp	13
Projektid	13
Arbetsmodell/metodik, resurser – och samverkan	13
Ålders- och könsfördelning.....	13
Urval.....	14
Aktivitetsläge/resultat.....	14
Kommentarer/övrigt	14
Tabellbilaga.....	15
Vad är NyttoSAM?	17
Avgränsningar och antaganden	17

Sammanfattning

Projekt Unga med aktivitetsersättning är ett projekt som drivs av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, med finansiering av Samordningsförbunden Skövde och HjoTiBorg. Målgruppen är personer 19 - 29 år med aktivitetsersättning. Målet med projekt Unga med aktivitetsersättning är att:

- En gemensam ingång för gruppen unga med aktivitetsersättning skapas under uppdragstiden
- Optimalt vore att efter uppdragstidens slut samverkar samtliga berörda myndigheter i en gemensam lokal så att tidsvinster görs och att rundgång undviks
- Ur en grupp på totalt 278 personer identifiera 50 med förmågan att kunna gå ut i arbete alternativt utbildning efter någon form av arbetslivsinriktad åtgärd
- Av dessa 50 skall 30 individer gå ut i egen försörjning oaktat graden av egen försörjning, alternativt påbörja studier

För att genomföra den samhällsekonomiska utvärderingen har payoff's metod NyttoSam använts. Med hjälp av denna har 10 deltagares situation studerats före och efter deltagandet i projektet. Nedan redovisas de väsentligaste resultaten av utvärderingen:

Samhället som helhet

- Lönsamheten på kort sikt, 12 månader, är 2,7 milj. kr. På fem års sikt är lönsamheten beräknad till närmare 14,9 milj. kr
- Payoff-tiden är en månad
- Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 36 procent. Konkret innebär det att deltagarna ökat sin produktivitet och minskat sin konsumtion av vård och omsorg när ett efterläge jämförs med ett föreläge

Aktörerna

- Lönsamheten för kommunen är 56 000 kr på kort sikt. Payoff-tiden är sju månader
- För regionen är lönsamheten också positiv, på kort sikt 1,9 milj. kr. Payoff-tiden är en mån
- Arbetsförmedlingen har ökade kostnader både efter ett och fem år
- Försäkringskassan har minskade kostnader på kort sikt och fem år, payoff-tid två månader
- Staten totalt, d v s Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har ökad lönsamhet på kort sikt med 366 000 kr. Payoff-tiden är fyra månader
- Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst med 25 000 kr på kort sikt

Denna utvärdering visar att det går att arbeta effektivt med åtgärder för personer som befinner sig mycket långt från att komma i ett arbete och egen försörjning. Genom projektets upplägg att satsa på de som har goda förutsättningar att lyckas, så går det att nå mycket långt och en hel del att lära och "ta efter" för de reguljära verksamheterna.

I fortsättningen gäller det att följa upp och stödja deltagarna för att nyttja den potential som finns till ytterligare förbättring, men också för att bibehålla det positiva resultatet.

Slutligen visar utvärderingen att projektet är mycket lönsamt. Alla är vinnare!

Samhällsekonomisk utvärdering av projektet Projekt Unga med aktivitetsersättning

payoff har fått i uppdrag av Samordningsförbunden Skövde och HjoTiBorg att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 10 personer, som deltagit i projektet Unga med aktivitetsersättning. För att genomföra utvärderingen har payoff's modell Nyttosam använts. Läs mer om Samordningsförbunden i Västra Götaland på webben: www.samverkanvg.se

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat verksamheten förändrats relativt situationen före dess medverkan i verksamheten.

Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av Nyttosam. Utfallet har därefter analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Inledning

Projekt Unga med aktivitetsersättning är ett projekt som finansieras av Samordningsförbunden i Skövde och HjoTiBorg. Projektägare och tillika projektgenomförare är Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Målgruppen är personer 19 - 29 år som hade aktivitetsersättning 2008-04-01 och som har beviljad ersättning till och med efter mars 2009-03-31. Målet med projekt Unga med aktivitetsersättning är att:

- En gemensam ingång för gruppen unga med aktivitetsersättning skapas under uppdragstiden
- Optimalt vore att efter uppdragstidens slut samverkar samtliga berörda myndigheter i en gemensam lokal så att tidsvinster görs och att rundgång undviks
- Ur en grupp på totalt 278 personer identifiera 50 med förmågan att kunna gå ut i arbete alternativt utbildning efter någon form av arbetslivsinriktad åtgärd
- Av dessa 50 skall 30 individer gå ut i egen försörjning oaktat graden av egen försörjning, alternativt påbörja studier

För ytterligare information om projekt Unga med aktivitetsersättning, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar deltagarnas aktivitetsläge före och efter medverkan i projektet. Därefter kommer ett avsnitt som redovisar den ekonomiska analysen. I detta beskrivs projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader projektet haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- och medellång kostnads-/intäktskalkyl.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunen, regionen, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrige stat".

För kommunen och regionen redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Deltagarnas aktivitetsläge

Tabellen avser försörjningssituationen för de 10 deltagarna i urvalet före och efter deltagandet i projektet.

	Föreläge	Efterläge
Antal deltagare i arbete utan lönesubvention (även deltid)	0	0
Antal deltagare i arbete med lönesubvention (även deltid)	0	7
Antal deltagare i utbildning	0	2
Ej egen försörjning	10	1

Projektets klassificering

Enligt det system för klassificering av olika samverkansprojekt som payoff tagit fram tillhör projekt Unga Med aktivitetsersättning kategori T5. Kriterierna för att tillhöra T5 är följande;

Steg 1. Projektet utvärderas med vår standardmetod, efterläge jämförs med föreläge. Detta kriterium har uppfyllts av projektet.

Steg 2. Projektets syfte är primärt att få in deltagarna i arbetslivet. Detta kriterium har uppfyllts av projektet.

Steg 3. Utanförskapet är långt gånget för deltagarna, d v s produktionen är marginell i föreläget. Detta kriterium har uppfyllts av projektet, produktionen är enbart cirka 2 000 kr per deltagare i föreläget.

Steg 4. Resurserna i projektet är medelstora. Detta kriterium har uppfyllts av projektet, åtgärds-kostnaden är 35 000 kr och åtgärds-tiden 41 veckor.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential,
2. Intäkter på kort och medellång sikt
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och medellång sikt inklusive payoff - tid

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 1 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat till de 10 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en ”verkningsgrad” på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom projektets drivande.

Med tillgänglig potential i föreläge avses den potential som finns att tillgå då deltagarna kommer in i projektet. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 550 000 kr.

Högsta potential på individnivå i projekt Unga med SA var ca tre milj. kr, på ett år, vilket är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av mycket omfattande vårdresurser. Lägsta potential på individnivå var 524 000 kr. Den totala potentialen utgjorde cirka 8,4 milj. kr vid verksamhetens start, motsvarande 839 000 kr per deltagare.

Den utnyttjade potentialen visar hur mycket det tillgängliga utrymmet påverkats under det första året efter att deltagarna lämnat verksamheten. I detta fall har potentialen minskat med ca 3 milj. kr, vilket motsvarar en verkningsgrad på 36 procent².

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projekt under halva tiden fram till förväntad pensionsålder. Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder, dvs. 67 år. Värdena för det sannolika respektive teoretiska potentialen på lång sikt är 151 milj. kr och 344 milj. kr. Utslaget per deltagare motsvarar den teoretiska potentialen 34 milj. kr.

Tabell 1. *Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt projektets verkningsgrad*

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, <u>varav</u>	8 385 212 kr
Produktion	5 764 775 kr
vård, omsorg och handläggning	2 620 437 kr
Faktisk produktion i föreläge	0 %
Faktisk produktion i efterläge	10 %
Utnyttjad potential, <u>varav</u>	3 053 460 kr
Produktion	553 477 kr
vård, omsorg och handläggning	2 499 983 kr
Verkningsgrad, <u>varav</u>	36 %
Produktion	10 %
vård, omsorg och handläggning	95 %
Kostnad per verkningsgrad	955 kr
Kvarvarande potential i efterläge	5 331 752 kr

¹ Med överkonsumtion avser vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till ”livets vardag”

² $3,0/8,4 = 36 \%$

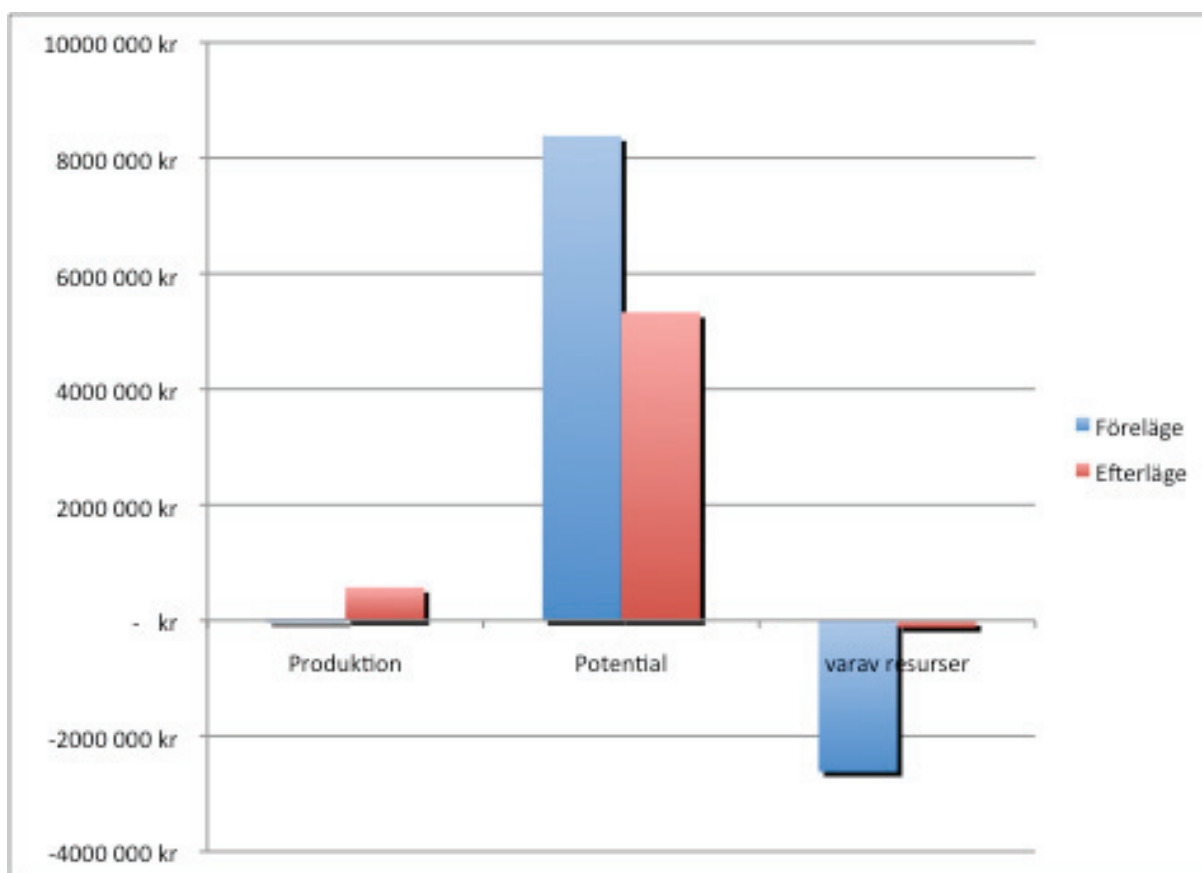
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör verksamhetens resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom ökad produktion dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

De blå staplarna i figur 1 nedan beskriver situationen i föreläget medan de i rött åskådliggör efterläget. Den produktion som de facto förekommer i föreläget (0,02 milj. kr) är så marginell att den inte kan åskådliggöras i figuren. Produktionsutnyttjandet motsvarar 0,24 procent av den totala potentialen³ i föreläget medan den ökat till 10 procent i efterläget.

Den totala potentialen i föreläget (8,4 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (5,8 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (2,6 milj.kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de blå staplarna.

Genom att flera av deltagare ökat sin sysselsättningsgrad efter avslutat projekt, i kombination med ett kraftigt minskat vårdbehov, har den totala potentialen minskat i efterläget, närmare bestämt med 36 procent. I kronor motsvaras det av 3,05 milj. kr, fördelat på 553 000 kr på ökad produktion och 2,5 milj. kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Detta resultat åskådliggörs av de röda staplarna.



Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel till vänster) och den minskade vårdkonsumtionen (röd stapel till höger) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på 36 procent.

³ Vad som maximalt kan produceras om alla deltagare är i arbete och arbetar heltid

Intäkter, kostnader och lönsamhet

I tabell 2 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommun, region, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna.

Dessutom särredovisas intäkterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på medellång sikt redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat. Även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan särredovisas intäkter på medellång sikt. Anledningen till att intäkterna på medellång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på medellång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

I tabell 3 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och regionen.

Åtgärdskostnaden för de 10 personer som ingår i utvärderingen har varit 348 000 kr inklusive och 278 000 kr exklusive indirekta skatter⁵. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 35 000 kr inklusive indirekta skatter och 28 000 kr exklusive indirekta skatter. Av den totala kostnaden står kommunen, regionen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

I tabell 5 redovisas en sammanställning över verksamhetens lönsamhet för samhället som helhet samt för kommunen, regionen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt, som ett medellångt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁶, payoff-tiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 10 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning, på kort sikt ett år, vara 3 milj. kr. På medellång sikt, fem år, 15,3 milj. kr.

Lönsamheten är både på kort och på lång sikt positiv, 2,7 milj. kr respektive närmare 14,9 milj. kr. Beräknad payoff-tid 1 månad.

Kommunen

Kommunen uppvisar intäkt, på kort sikt närmare 125 000 kr och på fem års sikt 625 000 kr. Intäkterna kommer från minskade kostnader för omsorg och handläggning. Dessutom har skatteintäkterna ökat.

Lönsamhet är på kort sikt 56 000 kr och på medellång sikt 556 000. kr. Sju månaders payoff-tid.

⁴ Med ”övrig stat” avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

⁵ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

⁶ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

Regionen

Positiva intäkter för regionen på kort och medellång sikt, 2 milj. kr respektive 10 milj. kr. Orsaken är främst minskade kostnader för vårdinsatser och i viss mån ökade skatteintäkter. Lönsamheten är på kort sikt, 1,9 milj. kr, på medellång sikt positiv, 9,9 milj. kr. Payoff-tiden är mindre än 1 månad.

Arbetsförmedlingen

Ökade kostnader både på kort och på medellång sikt, -819 000 kr respektive -4,1 milj. kr. Ökade kostnader för handläggning, subventioner och insatser gör att Arbetsförmedlingen har dessa intäkter. Detta är vanligt i våra utvärderingar. Arbetsförmedlingen har fullgjort sitt uppdrag.

Lönsamheten på kort sikt negativ, -888 000 kr. På fem år beräknas lönsamheten till -4,2 milj. kr.

Försäkringskassan

Minskade utbetalningar för ersättningar och handläggningen av dessa gör att Försäkringskassan har mindre kostnader och därför positiva intäkter både på 12 månader och på fem år, 658 000 kr respektive 3,3 milj. kr.

Lönsamhet på kort sikt 589 000 kr och på medellång sikt 3,2 milj. kr. Beräknad payoff-tid 2 månader.

Övrig stat

Ökade skatteintäkter leder till intäkter både på kort och på lång sikt, 735 000 och 3,7 milj. kr. Lönsamheten, 666 000 kr respektive 3,6 milj. kr, på kort respektive medellång sikt.

Staten totalt

Sammantaget för staten innebär projekt Unga med aktivitetsersättning ökade intäkter på kort sikt, 575 000 och på fem års sikt 2,9 milj. kr.

Lönsamheten positiv efter ett år, 366 000 kr men efter fem år positiv och utgör då 2,7 milj. kr. Beräknad payoff-tid är 4 månader.

Individerna/hushållen

Deltagarna har fått ökade disponibla inkomster. På kort sikt med 249 000 kr vilket motsvarar närmare 25 000 kr i genomsnitt.

Försäkringsgivarna

Ökade intäkter motsvarande 104 000 kr och 517 000 kr på kort respektive medellång sikt.

Sammanfattning, diskussion och avslutande kommentarer

Sammanfattning och diskussion

Projekt Unga med aktivitetsersättning riktar sig främst till unga vuxna med behov av samordnade insatser från flera aktörer utifrån ett helhetsperspektiv. Deltagarna är personer som i flera fall befinner sig i ett mycket långt gånget utanförskap och marginalisering. Projektet har i ett första steg till uppgift att bedöma och kartlägga personer i målgruppen, med potential att komma ut i arbete och egen försörjning. De deltagare som bedöms ha en förmåga att komma i arbete skall fortsätta i projektet med målsättningen att komma i stadigvarande arbete och egen försörjning.

Åtgärdstiden har i genomsnitt varit 41 veckor, med en spridning på mellan 18 och 71 veckor. Snittåldern 26 år och spannet 23 och 29 år.

Det är relativt svårt att jämföra resultatet mellan olika insatser och projekt. Detta beror på att många olika faktorer påverkar utfallet, såsom målgrupp, syfte och mål, resurser, åtgärdstid mm. I vissa fall bygger även efterläget delvis på en skattning av resultatet, vilket kan ge en mindre säkerhet i resultatet. För urvalet i denna utvärdering är att det faktiska efterläget är 12 månader för fyra av deltagarna. För övriga sex har resultatet skattats för resterande månader.

Det är inte heller relevant att jämföra ett projekt som primärt syftar till att bedöma lämpliga åtgärder med projekt som har som främsta målsättning att deltagarna skall komma i arbete eller påbörja en utbildning. Målsättningen för deltagarna i Unga med aktivitetsersättning ligger i linje med huvuddelen av de utvärderingar som genomförts av payoff, med den skillnaden att den första kartläggningen angående arbetsförmågan sannolikt ökat chanserna att deltagarna kan komma i ett arbete.

Ytterligare en viktig faktor som kan försvåra en jämförelse är att den samhällsekonomiska utvärderingen många gånger bygger på ett urval av deltagare. Detta medför frågor kring representativitet och vilka slutsatser som är relevanta för hela projektet. Optimalt är att utvärderingen utgör en integrerad del av projektet redan från början vilket underlättar datainsamlandet påtagligt.

Denna och de flesta andra samhällsekonomiska utvärderingar som genomförs bygger dock på någon form av urval. Detta beror dels på att beslut om utvärderingen tagits efter projektstart och dels på att det är mindre tidskrävande och mindre kostsamt. Vår önskan är att samtliga deltagare i möjligaste mån följs upp i alla projekt.

Den klassificering av våra utvärderingar som vi börjat tillämpa möjliggör en relevantare jämförelse mellan likvärdiga projekt, dvs projekt som har liknande förutsättningar.

Urvalet för Unga med aktivitetsersättning har omfattat 10 av totalt 12 deltagare som avslutat projektet vilket är en mycket bra storlek på urvalet. Om vi jämför urvalet med projektets samtliga deltagare, så ligger urvalet i linje med ålder, kön och tid i verksamheten. Däremot är resultatet avseende hur många som kommit i arbete eller studier mycket bättre för urvalet jämfört med samtliga deltagare. En orsak kan vara de för de 2 deltagare som inte ingår i urvalet endast gått 1 månad efter att de avslutat projektet.

Om vi jämför resultatet för Unga med aktivitetsersättning ”rakt av” med de cirka 30 projekt som payoff utvärderat de senaste två åren, är resultatet ”i topp”. Nedan redovisas några nyckeltal och värden för Unga med aktivitetsersättning jämfört med resultatet för de 30 tidigare genomförda utvärderingarna (inom parentes):

- Payoff-tid för samhället en månad (14 månader)
- Åtgärds kostnad per deltagare 35 000 kr (64 000 kr)
- Verkningsgrad 36 procent (15 procent)
- Kostnad per verkningsgrad per deltagare 955 kr (4 300 kr)
- Lönsamhet per deltagare efter 12 månader 270 000 kr (29 000 kr)

Viktigast att konstatera är att utvärderingen visar på en mycket bra lönsamhet på samhällsnivå. På aktörsnivå ser det olika ut. Kommunen har intäkter både på kort och medellång sikt och projektet är också lönsamt efter att kostnaderna avräknats. För regionen innebär utvärderingen att stora kostnader sparats in, både efter 12 månader och efter fem år. Payoff-tiden är sju respektive en månad för kommunen och regionen.

För staten är projektet lönsamt genom de ökade skatteintäkter som skapats av att flera av deltagarna kommit i arbete. Arbetsförmedlingen har ökat sina kostnader betydligt medan försäkringskassan har minskat sina kostnader. Resultatet för dessa två statliga aktörer ligger i linje med utfallet i de utvärderingar vi genomfört tidigare. För staten totalt innebär detta att projektet är lönsamt på sikt och har en payoff-tid på fyra månader.

Deltagarna själva har fått ökade disponibla inkomster, nästan 25 000 kr per deltagare i genomsnitt. Detta är också ett viktigt resultat av utvärderingen.

Känslighetsanalys

Känslighetsanalysen är genomförd på ett sådant sätt att de två deltagare som haft det bästa respektive det sämsta utfallet för samhället tagits bort i beräkningarna. Följande resultat erhålls då:

Verkningsgraden blir 14 procent (jämfört med 36 procent för hela gruppen).

Intäkten/deltagare för samhället blir 85 000 kr (305 000 kr), medan lönsamheten/deltagare blir 50 000 kr (271 000 kr). Payoff-tiden för samhället stiger från en till fem månader.

Även om utfallet fortfarande är positivt för projektet sjunker lönsamheten således påtagligt vid känslighetsanalysen. Det hänger samman med att den deltagare som uppvisar den mest positiva lönsamheten påverkar analysen betydligt mer än vad den deltagare som uppvisar sämsta utfallet gör.

För kommunen sjunker dock payoff-tiden från sju till fem månader, medan den stiger för regionen från två till sex månader. Staten totalt har också en längre payoff-tid; från fyra till 13 månader.

Avslutande kommentarer

Projektets målgrupp är unga vuxna, med aktivitetsersättning. Det innebär att personerna genom ohälsa hamnat i ett långt gånget utanförskap och marginalisering. En situation som många gånger får stora konsekvenser för den enskilde och dennes närmaste omgivning. Om samhället kan förfina sina insatser och även satsa mer resurser på att erbjuda denna målgrupp relevanta åtgärder, så finns det mycket stora vinster för alla inblandade.

Projektet har ett intressant upplägg genom att satsa resurserna på de som har störst förutsättningar att lyckas, genom att först kartlägga vilka av deltagarna som har möjligheter att komma i ett arbete. Ett upplägg som sannolikt bidragit för att ge de goda resultaten.

Detta projekt har en målgrupp med mycket omfattande behov av stöd och omsorg, som inte alltid på kort sikt kan påverkas av åtgärder kopplade till ett projekt. Det gäller därför att politiker och beslutsfattare har "is i magen" och vågar se effekterna och nyttan av Unga med aktivitetsersättning på länge sikt. Konkret innebär det bl. a att de initiala kostnaderna för projektets drivande måste ställas mot det långsiktiga värdet av projektet. En form av investeringsperspektiv och med en tänkt intäktssida i framtiden, gärna konkretiserad med underlag från denna utvärdering.

Viktigt för deltagarna i Unga med aktivitetsersättning är att de även i fortsättningen följs upp och stötts via de reguljära verksamheterna. Detta för att deltagarna skall fortsätta att utvecklas positivt så att potentialen till förbättring tas till vara. Förutom deltagarna själva är samhället främsta vinnaren, med en stor möjlighet till minskade kostnader och ökade intäkter för både kommunen och regionen. Även Arbetsförmedlingen och i viss mån Försäkringskassan har möjligheter till minskade kostnader på lite längre sikt.

En ytterligare slutsats är att deltagarnas självförsörjningsgrad måste bibehållas eller ökas så att behovet av bistånd eller ersättning kan minskas. Förhoppningsvis kan även behovet av omsorg och vård minska över tiden. En uppföljande utvärdering om ytterligare ett eller två år är därför viktig att genomföra för att se effekter över tiden för projekt Unga med aktivitetsersättning.

För deltagarna har projektet inneburit ökade disponibla inkomster, vilket kan lägga en grund för en bättre livskvalitet. Denna kvalitativa del följs inte upp av oss, men är viktig att lyfta fram. Många gånger finns även positiva effekter för personer i deltagarnas omgivning, vilket ej heller ingår i denna utvärdering.

Rapporten är sammanställd av payoff
2010-02-16

Claes Malmquist
claes@payoff.nu

Sven Vikberg
sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Unga med aktivitetsersättning:
Tomas Rosenlundh
tomas.rosenlundh@mpmail.se

Bilagor

Presentation projekt Unga med aktivitetsersättning
Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller
Presentation av NyttoSam

Projekt Unga med aktivitetsersättning

Projektnamn

Unga med aktivitetsersättning

Projektägare

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, med finansiering av Samordningsförbunden Skövde och HjoTiBorg.

Projektgenomförare

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen

Projektets syfte och mål

En gemensam ingång för gruppen unga med aktivitetsersättning skapas under uppdragstiden. Optimalt vore att efter uppdragstidens slut samverkar samtliga berörda myndigheter i en gemensam lokal så att tidsvinster görs och att rundgång undviks.

Ur en grupp på totalt 278 personer identifiera 50 med förmågan att kunna gå ut i arbete alternativt utbildning efter någon form av arbetslivsinriktad åtgärd.

Av dessa 50 skall 30 individer gå ut i egen försörjning oaktat graden av egen försörjning, alternativt påbörja studier.

Målgrupp

Unga, 19 – 29 år, som hade aktivitetsersättning 2008-04-01 och som har beviljad ersättning till och med 2009-03-31.

Projektid

Uppdragsstart 2008-04-01 och förlängt 2010 ut. Ambitionen är att uppdraget övergår till ett gemensamt ESF-uppdrag för hela Östra Skaraborg från 2011-01-01.

Arbetsmodell/metodik, resurser – och samverkan

Gruppen kartläggs och de individer identifieras som med adekvata insatser kan återfå sin arbetsförmåga.

Kraftsamling runt individen och dess behov i centrum genom teamsamverkan minst två gånger per månad där samtliga aktörer medverkar. Vid ett och samma tillfälle skall beslut om aktivitet och åtgärd kunna tas.

Tillsammans med individen, utifrån en helhetssyn, tidigt identifiera behov, planera och genomföra individuellt anpassade åtgärder.

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen arbetar tillsammans i ett team runt individen. Försäkringskassan svarar främst för kartläggningsinsatserna och Arbetsförmedlingens insats är att coacha samt att söka vägar ut mot arbetslivet för målgruppen.

I varje enskilt fall skall en individuell plan upprättas.

Ålders- och könsfördelning

Se material från Försäkringskassan. I gruppen ovan ingår både män och kvinnor och åldern varierar upp till 29 år som är gränsen för hur länge aktivitetsersättning kan utgå.

Urval

Tio personer ingår i urvalet av totalt 12 personer som fullföljt och avslutat åtgärden. Totalt har 53 individer varit aktuella i projektet, huvuddelen endast kartläggning.

Aktivitetläge/resultat

Tabellen redovisar deltagarnas situation före och efter projektet, både för de 10 deltagarna i urvalet och för de totalt 12 deltagare som fullföljt och avslutat projektet.

	Föreläge Urval	Efterläge Urval	Föreläge Totalt av- slutade	Efterläge Totalt av- slutade
Antal deltagare i arbete utan lönesubvention (även deltid)	0	0	0	0
Antal deltagare i arbete med lönesubvention (även deltid)	0	7	1	7
Antal deltagare i utbildning	0	2	0	2
Antal deltagare, ej egen försörjning	10	1	12	3
Totalt antal deltagare	10	10	12	12

Kommentarer/övrigt

Tillvägagångssättet med fokus mot en riktad målgrupp tror vi är en framgångsfaktor. I uppdraget identifieras de individer som bedöms kunna gå vidare till en arbetsmarknad alternativt studier och vår ambition nu är att gå vidare med att i Östra Skaraborg lämna in en gemensam ESF-ansökan för hela området eftersom individerna inte enbart finns i den del av Skaraborg som det här uppdraget riktar sig mot.

I anslutning till den utvecklade samverkansformen mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har också ett pris instiftats till årets engagemang och som delas ut till ett företag som visat stort engagemang. Ett sätt att skapa ett intresse för företagen att våga pröva och våga anställa. Priset har väckt stort intresse och kommer återkomma även vid detta års slut och delas ut i samband med kommunala näringslivsgalor.

Resultatet ovan som vi vill ha belyst är att få en uppfattning om vilken vinst som samhället och individen gör om det går att bryta utanförskapet. Individen blir sedd och ses i ett sammanhang och en helhet skapas. Till denna utvärdering görs även ett examensarbete på Högskolan i Skövde där metoden undersöks, främst tittar man på vitsen att fokusera mot en målgrupp och att handläggarna inte är uppsplittrade på fler arbetsuppgifter. Den kostnaden skall ställas mot det resultat vi gör och i fallet vi utvärderar här får vi en indikation på vad återbetalningstiden för samhället blir på investerat kapital i uppdraget.

Tabellbilaga

Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller de 10 deltagare som ingått i utvärderingen. Även om urvalet av deltagare som ingått i utvärderingen skett slumpmässigt gäller medelvärden och nyckeltal i första hand urvalet och *inte* hela projektet. Payoff-tid är ett exempel på ett sådant nyckeltal.

Tabell 2. *Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.*

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	Medellång sikt, fem år
Samhället som helhet	3 053 460 kr	2 397 179 kr	-23 126 kr	15 267 300 kr
Kommunen	125 098 kr	41 305 kr	-17 506 kr	625 490 kr
Regionen	2 001 698 kr	1 893 398 kr	-3 768 kr	10 008 490 kr
Staten totalt, varav	574 664 kr	431 905 kr	-125 450 kr	2 873 321 kr
Arbetsförmedlingen	-818 859 kr	0 kr	-271 713 kr	-4 094 296 kr
Försäkringskassan	658 126 kr	130 508 kr	-5 129 kr	3 290 631 kr
Övrig stat	735 397 kr	503 725 kr	-15 755 kr	3 676 987 kr
Individerna/hushållen	248 605 kr	88 333 kr	-65 338 kr	1 243 025 kr
Försäkringsgivarna	103 395 kr	24 347 kr	0 kr	516 974 kr

Tabell 3. *Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och regionen.*

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	medelvärde
Kommunen, varav	125 098 kr	41 305 kr	-17 506 kr	12 510 kr
bistånd	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr
skatt	88 298 kr	25 632 kr	-13 895 kr	8 830 kr
omsorg och handläggning	36 800 kr	55 200 kr	-18 400 kr	3 680 kr
Regionen, varav	2 001 698 kr	1 893 398 kr	-3 768 kr	200 170 kr
skatt	41 427 kr	12 054 kr	-6 535 kr	4 143 kr
vård	1 960 271 kr	1 887 542 kr	0 kr	196 027 kr

Tabell 4. Kostnader för verksamhetens genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.

		Per deltagare
Samhället som helhet	347 625 kr	34 763 kr
Kommunen	69 525 kr	6 953 kr
Regionen	69 525 kr	6 953 kr
Arbetsförmedlingen	69 525 kr	6 953 kr
Försäkringskassan	69 525 kr	6 953 kr

Tabell 5. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	Medellång sikt, fem år	Per deltagare, kort sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	2 705 835 kr	2 362 416 kr	-57 888 kr	14 919 675 kr	270 584 kr	1
Kommunen	55 573 kr	34 353 kr	-24 459 kr	555 965 kr	5 557 kr	7
Regionen	1 932 173 kr	1 886 445 kr	-10 721 kr	9 938 965 kr	1 932 17 kr	1
Staten totalt, <u>varav</u>	366 089 kr	411 048 kr	-146 308 kr	2 664 746 kr	36 609 kr	4
Arbetsförmedlingen	-888 384 kr	-6 953 kr	-278 666 kr	-4 163 821 kr	-88 838 kr	---
Försäkringskassan	588 601 kr	123 556 kr	-12 081 kr	3 221 106 kr	58 860 kr	2
Övrig stat	665 872 kr	496 772 kr	-22 708 kr	3 607 462 kr	66 587 kr	-
Individerna/hushållen	248 605 kr	-	-	1 243 025 kr	24 861 kr	-
Försäkringsgivarna	103 395 kr	-	-	516 974 kr	10 339 kr	-

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras m h t förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat⁷, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

Nyttosam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för Nyttosams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teori, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte

⁷ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet